

FOTÓK: MAKKAY JÓZSEF

Az 1942-ben épített határőrkaszárnnyák. Évek óta kihasználatlanul állnak a „senki földjén”

Hadikápolna az egykori Monarchia határán. 1917-ben emelték magyar katonák elesett bajtársaik emlékére

hivatalos papíron közigazgatásilag Csíkszentmárton községhez tartozott. Azelőtt a Magyar Autonóm Tartomány része volt, 1968-ban pedig Hargita megye legkeletibb települése maradt az Úz folyó mentén. Az elmúlt években – amíg utolsó lakóját ki nem kísérték a temetőbe – minden úzvölgyi embernek Hargita megyei lakcím szerepelt a személyazonossági igazolványában, és szavazáskor is a Hargita megyei szavazóközvetben voksolhatott.

Borboly Csaba Hargita megyei tanácselnöknek a két megye határvitájáról szóló 2006-os helyzetjelentése szerint (akkor a megyei tanács alelnöke volt) a Bákó megyei képviselők arra hivatkoztak, hogy az 1996–2001 közti időszakban a két megye prefektusai és alprefektusai között létezett egy egyezség arról, hogy az úzvölgyi terület Bákó megyéhez tartozzon. „Ennek semmilyen jogi hatállyal rendelkező dokumentumban nincs nyoma. Létezik ugyan a két megye kataszteri hivatalának vezetője által aláírt, 1998-ból, majd 2001-ből származó jegyzék, de

Valamivel lentebb, a Dormánfalva fele vezető úton – ahol a monarchiabeli határ állt – megnéztük azt a kis hadikápolnát, amelyet a harcokban résztvevő munkácsi 11. honvéd gyalogezred elesett bajtársaik emlékére építettek 1917-ben.

az semmilyen módon nem tekinthető törvényes dokumentumnak, hiszen mindkét egyeztetésről hiányzott a Hargita Megyei Tanács és Csíkszentmárton község képviselője, a vitatott jegyzőkönyv tehát a törvényi rendelkezések betartása nélkül született” – áll a 2006 szeptemberében megfogalmazott alelnöki állásfoglalásában. A helyzet azóta sem változott, a mostani temetőbotrány pedig ennek az egyenes következménye.

A vasárnapi, úzvölgyi tiltakozó megmozdulást követően Borboly Csaba lapunknak azt nyilatkozta: Bukarestben ez helyi problémának számít. Az RMDSZ ennek az ellenkezőjét szeretné bizonyítani, hogy a bukaresti kormányban is tisztán lássák: itt nem két polgármester helyi csörtéjéről van szó. „Ameddig a két megye közötti határ rendezése nem oldódik meg, figyelemfelkeltő tevékenységeket folytatunk” – fogalmazott lapunknak a megyei tanács vezetője. Borboly Csaba szerint erre a hétre várják a két megye közötti bé-

kéltető bizottság ülését, amely ismét napirendre tűzi a határviták ügyét. E nélkül ugyanis a temető helyzetét sem lehet megnyugtatóan rendezni.

Persze nem mindenki osztja Borboly Csaba optimizmusát. Dr. Farkas Csaba, a Székely Nemzeti Tanács alelnöke nyílt levelében többek között ezt írja: „az úzvölgyi helyzet csak egy tünete az erdélyi magyarság helyzetének. Egy kiábrándult, vezetőiben is csalódott, gazdasági-társadalmi problémák által gyengített közösség, amely védekezésre már-már alig képes. A román nacionalista politika ezért képes a szimbolikus vagy valós Székelyföldi térfoglalás újabb és újabb akcióit elindítani, mert látja: közösségünk elfáradt, elbizonytalanodott, vezetői támadhatók, zsarolhatók. Meg kellene gondolni és változtatni sok mindent, hogy újra őszintén lehessen remélni és küzdeni...”

Az enyészeti falva

A magyar honvédek 1942-ben kilenc fából épített határőrkaszárnnyát húz-

tak fel a falu egyik tisztására. Ezt az ötvenes évektől az új hatalom ifjúsági táborokra használta. Noha villanyáram soha nem volt a településen, a festői környezet sok fiatalat vonzott Úzvölgyébe. A magyar nyaralásoknak 1968-ban szakad vége, amikor a Hargita megyei táborigazgatóság az úzvölgyi tábort tíz évre átadta a Bákó megyei tanfelügyelőségnek olyan címszó alatt, hogy a moldvai megyében egyetlen pionirtábor sem létezett. A „jósívű” magyar kommunisták hamar megbánhatták felajánlásukat, mert későbbi próbálkozásaik ellenére soha nem kapták vissza a tábort. Az úzvölgyi épületeket 2003-ig használta Bákó megye tanfelügyelősége, azóta paragonon, elhagyottan állnak.

Próbáltam bejutni a tábor területére, de mindenhol kerítés veszi körül, a kapuk pedig lelakatolva várnak szebb időkre. Az épületeknek több ablaka is hiányzik, a szebb sorsra érdemes tábor jelenleg a „senki földjén” áll: a jogviták miatt egyik megye sem használja, pedig közigazgatásilag továbbra is Hargita megyéhez tartozik.

Valamivel lentebb, a Dormánfalva fele vezető úton – ahol a monarchiabeli határ állt – megnéztük azt a kis hadikápolnát, amelyet a harcokban résztvevő munkácsi 11. honvéd gyalogezred elesett bajtársaik emlékére építettek 1917-ben. A kápolna egy földcsuszamlás után 1988-ban a csodával határos módon menekült meg. A csíkszentmártoniak átpántolták és megerősítették, majd 2011-ben magyarországi segítséggel felújították. A kápolna kerítésén található román és magyar tájékoztató tábla az utolsó két nyelvű felirat az Úz mentén.

Visszafelé jövet megtekintettük a két világháború közötti, mintegy ezer lelket számláló Úzvölgye romjait. Szívet facsaró látvány, ahogyan az egykori fűrésztelep gépeinek betonalapzata, illetve a házak alapjai kibuknak a fűből, mint az ezeréves kőváraink romjai. Emberileg nehezen feldolgozható pusztulása ez Moldva és Erdély határán egy magyar végvárnak, amelyet 102, illetve 74 évvel ezelőtt magyar katonák védtek a betörő ellenségtől. Ma szintén magyar emberek ezrei tüntetnek azért, hogy az immár enyészetté vált településen legalább az egykori hősök nyugalmát ne zavarja senki.

A véletlenül kirobbant úzvölgyi magyar haditemető-botrány

Az úzvölgyi temetőügy körüli botrány híret Jakab Kevend, a sepsiszentgyörgyi Székelyvirtus Hagyományőrző Egyesület vezetője (képünkön) tette közzé a civilszervezet közösségi oldalán. Véletlenül jutott a kezébe a dormánfalvi polgármester „temetőavató” meghívója. A hír hallatán annyira megdöbben, hogy drámai hangú felhívást tett közzé Facebookon, amit két nap alatt mintegy kétszáz ezren olvastak el. A hír valósággal berobbant a romániai magyar közéletbe. Jakab közben levélben szólított meg minden elérhető magyar újságírókat és sajtóorgánumot, hogy riadóztassa a közvéleményt a temetőgyalázással kapcsolatban.

Az úzvölgyi történésekről szóló írások, híradások példátlanul magas olvasottsága azt bizonyítja: a román hatalom a temetőgyalázással olyan határt lépett túl, amit a legbékésebb erdélyi magyar ember sem tud már szó nélkül elfogadni.

Utólag kiderült, a helyi magyar politikusok már hetekkel korábban tudtak a dormánfalvi polgármesteri hivatal temetőátalakító szándékairól, mégsem hozták azt nyilvánosságra. Valószínűleg arra számítottak, hogy a moldvai település polgármesterét jó szóval majd jobb belátásra lehet bírni. Ha a néptelen településen véletlenül megforduló környékbeli magyarok nem szereznek tudomást a kegyeletsértő munkálatokról, és azt nem fényképezik le, az erdélyi magyarság az „új, nemzetközi” temető avatóünnepségén készült felvételekből tájékozódott volna a történelekről.

Jakab Kevend – aki minden év augusztus 26-án a hagyományőrzők háromszéki csapatával oda-vissza 300 kilométert tesz meg lóháton, illetve gyalog az úzvölgyi magyar haditemetőig – lapunknak azt mondta: ez a példa is mutatja, hogy kivételes esetekben az erdélyi magyar politikai pártok is össze tudnak fogni. A civilszervezetek és az egyházak ezúttal is egy emberként álltak az ügy mellé. „A temetőgyalázást elkövetők összeszedik magukat, dokumentálnak, fognak, és felkészültebben fognak majd hozzá a következő próbálkozásnak. Nekünk az a dolgunk, hogy még felkészültebbek legyünk, illetve felkészüljünk egy hosszú állóháborúra” – mondta az Erdélyi Naplónak a Székelyvirtus Hagyományőrző Egyesület vezetője.

